

Sanna Aaltonen
Dosentti, VTT, erikoistutkija
sanna.aaltonen@nuorisotutkimus.fi
Twitter @saaltone

Nivelvaiheessa olevat nuoret – aikuisten tuki ja nuorten osallisuus

Liaani-hankkeen päätösseminaari
27.9.2017

Nivelvaihe

*Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihe ei ole vain kahden koulutusasteen välinen taitekohta, jossa tehdään valintoja jatko-opinnoista. Nivelvaihe on ymmärrettävä **pidempänä siirtymävaiheena, jossa nuori asteittain selkiinnyttää suuntautumistaan ja pyrkimyksiään jatko-opintoihin ja ammattiin liittyen.***

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio, OKM 3/040/2005

Nuoret

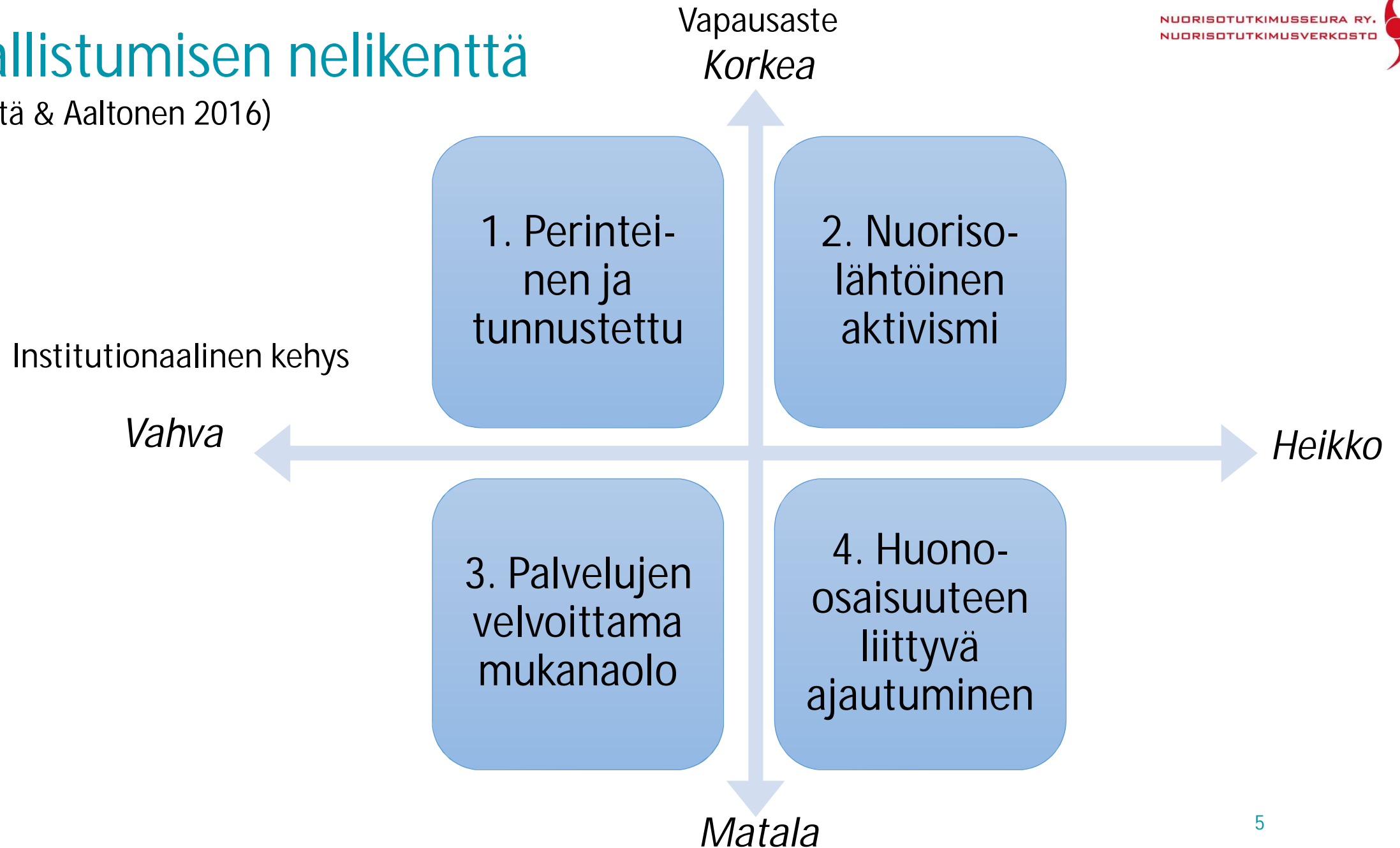
- Keistä puhutaan, kun puhutaan nuorista?
  - Ikä
  - Sukupuoli, yhteiskuntaluokka, etninen tausta, asuinalue, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuneisuus jne
- Kuka nuoruutta määrittää?
  - Viranomaiset
  - Tutkijat
  - Poliitikot
  - Tiedotusvälineet

Osallisuus

- Nuorten osallisuuden kolme ulottuvuutta (Häikiö ym. 2015)
  1. Turvattu toimeentulo ja hyvinvointi
  2. Omaa elämää koskevat vastuulliset valinnat
  3. Yhteiskuntaan osallistuminen ja vaikuttaminen
- Tarkentavia kysymyksiä osallisuudesta
  - Mikä on osallisuuden konteksti?
  - Keiden osallisuudesta ollaan kiinnostuneita?
  - Mikä on toivottua/oikeanlaista osallistumista?

Osallistumisen nelikenttä

(Määttä & Aaltonen 2016)

Ohut osallisuus?

POIKA: *Eka viikko [koulussa] oli ihan kivaa aikaa [...] sit sen jälkeen mä huomasin, et tää on ihan paska paikka, ja sit sitä kesti siihen, no, siitä seuraavat kaheksan vuotta, ja **koulu oli pelkkää helvettiä** tälleen, et ei jaksa nyt. Oli jälkkää oli niin saatanasti. [...] Joo, siis mul oli enimmäkseen silleen, et kyl mä, mä jaksoin joka aamu tulla, mut sit tota tietty aamul saatto myöhästyä jonku minuutin ja siitä sattu tulee jälkkää, ja sit tota, sit jossain puolesvälissä päivää **ku oli saanu jo kolme tuntii jälkkää, niin sit palo hermot ja lähti menee**. Et kyl mä, joka aamu mä kouluun tulin, mut sit mä lähin pari tuntii liian aikasin. [...]*

[Tulen jopoluokalle] joka aamu vähintään 15 minuuttii etuajassa. (Aaltonen 2012)

Aikuisten rooli osallisuuden rakentamisessa

- Mitkä tekijät erottavat koulunkäynnistä, vetävät tai työntävät koulusta pois?
- John Smyth ja Robert Hattam (2004)
  - nuorten kuulumisessa kouluun ei ole kyse vain nuorten valinnasta vaan myös siitä, kokevatko he koulun kulttuurin mukaan ottavaksi, neutraaliksi vai ulossulkevaksi
  - koulukulttuurien arkkityypit: aggressiivinen, passiivinen, aktiivinen (ks. myös Aaltonen 2011)

Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osallisuus

- Osallisuuden edistäminen työhön ja koulutukseen ohjaamisen kautta – ei mahdollista kaikille
- Osallisuuden tukeminen vaatii nuorten kuulemista
  - Mahdollisuus etsiä omaa polkuaan, vaikka se poikkeaisi suoraviivaisesta "ihannesiirtymästä"
  - Toimenpiteisiin ohjaamisessa tärkeämpää, että ratkaisu on nuoren kannalta mielekäs kuin se, että nuorelle löydetään "säilytyspaikka"

*Kun ne ei oo mitään postipaketteja, että vaikka me rakennettais minkälaiset systeemit jos nimenomaan me ei sit **kuulla**, mitä ne nuoret oikeesti haluaa, niin tavallaan mitä se hyödyttää rakentaa näitä rakenteita. (Työntekijä) (Aaltonen ym. 2015)*

Lähteet

- Aaltonen, Sanna (2011) Omalla lomalla: Nuorten näkökulmia lintsamiseen. *Kasvatus*, vol 42, no. 5, 480-492.
- Aaltonen, Sanna (2012) Elämän umpisolmuja avaamassa. Toimijuus ja institutionaaliset rajat nuorten siirtymissä. Teoksessa Pekkarinen, Elina, Vehkalahti, Kaisa & Myllyniemi, Sami (toim.) *Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä*. Nuorten elinolot vuosikirja 2012. Nuorisotutkimusseura, Helsinki, 180-191.
- Aaltonen, Sanna, Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla (2015) *Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä*. THL:n Tutkimuksesta tiiviisti –sarja, 2015/3. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-442-7>
- Häikiö, Liisa ym. (2015) Nuorten osallisuus & tulevaisuuden palvelut. <http://www.uta.fi/yky/tutkimus/osallisuus/julkaisut/Posteriraporttikaannetty.pdf>
- Määttä, Mirja & Aaltonen, Sanna (2016) Between rights and obligations – Rethinking youth participation at the margins. *International Journal of Sociology and Social Policy*, vol 36, no. 3/4, 157-172.
- Smyth, J. and Hattam, R. with Cannon, J., Edwards, J., Wilson, N. and Wurst, S. (2004) *'Dropping Out', Drifting Off, Being Excluded. Becoming Somebody Without School*. New York: Peter Lang.